

Riksdagens protokoll

2004/05:79

Fredagen den 18 februari

Protokoll
2004/05:79

Kl. 09.00 – 10.46

1 § Svar på interpellation 2004/05:338 om företagsklimatet i bland annat Dalsland

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Annika Qarlssoon har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att företagsklimatet ska förbättras i Sverige och för att stärka tillväxten i Dalsland.

Låt mig börja med att säga att för oss som har höga ambitioner för välfärden är en god ekonomisk utveckling ständigt i fokus. Som näringsminister är min mest prioriterade uppgift att skapa bästa möjliga förutsättningar för ett konkurrenskraftigt näringsliv och livskraftiga företag.

Sverige har ett bra näringsklimat och ett starkt näringsliv. Sverige har under de senaste åtta åren haft en mycket god ekonomisk utveckling med en starkare tillväxt, en snabbare produktivitetsökning och en högre sysselsättning än omvärlden. Men vi ska bli ännu bättre. Den innovationsstrategi – Innovativa Sverige – som jag och Leif Pagrotsky presenterade i somras ger en bra plattform för arbetet med att stärka Sveriges konkurrenskraft.

Företagen ska kunna ägna sin tid åt att utveckla sina företag och produkter och att skaffa kunder. Det ska vara smidigt, enkelt och snabbt att skaffa de papper som behövs. Regeringens handlingsprogram för att minska administration för företagen omfattar 291 åtgärder från nio departement och 46 myndigheter. Det är en god start för ett enklare företagande i Sverige. I handlingsprogrammet slås också fast att regeringen ska sätta upp mål för att minska företagens administrativa kostnader. Alla mål ska ha nåtts senast i mitten av 2010.

Verket för näringslivsutveckling (Nutek) har fått i uppdrag att genomföra ett nationellt program för att främja entreprenörskap. Under 2005 har regeringen avsatt 45 miljoner kronor till detta program. Programmet syftar till att öka intresset för och kunskaperna om entreprenörskap i grund- och gymnasieskolan samt i högskolan och på universitet. Programmet ska även bidra till ökad kompetens i entreprenörskapsfrågor hos såväl studie- och yrkesvägledare som rådgivare och näringslivsutvecklare. Programmet ska bidra till regeringens mål att få fler intresserade av att starta företag men också till att öka alla ungdomars entreprenörsanda.

Ett av huvudsyftena med slopandet av arvs- och gåvoskatten är att underlätta generationsskiften i företag. I början av december 2004 fick Nutek i uppdrag att, tillsammans med näringslivets organisationer, genomföra ett program för att underlätta generationsskiften i företag. Programmet ska löpa fram till 2007. Det ska ge företagare grundläggande information och råd i frågor kring generationsskiften samt innehålla aktiviteter som innebär att ett företag steg för steg kan få stöd genom hela processen med att förbereda ett ägarskifte.

Regeringen förstärker dessutom handels- och investeringsfrämjande med närmare 100 miljoner kronor under året. För att stimulera de små och medelstora företagen att utnyttja sina exportpotentialer förstärks Exportrådets budget i år med närmare 35 miljoner kronor. Under 2005 satsar Exportrådet särskilt på att främja internationalisering och export för underleverantörer inom verkstadsindustrin, särskilt företag som levererar till fordonsindustrin. Regeringen gör dessutom under året särskilda exportsatsningar på bland annat miljöteknik och teknik för förnybar energi.

Västra Götalandsregionen tilldelades 62,6 miljoner kronor av anslaget för allmänna regionalpolitiska åtgärder år 2005. Av dessa medel har regionen avsatt 7,5 miljoner för åtgärder i Fyrbodalsregionen där Bengtsfors kommun ingår. Utöver detta beräknas regionen att finansiera totalt 70 miljoner kronor för att fullfölja det regionala tillväxtprogrammet. Regionens satsar dessutom 95 miljoner kronor inom ramen för "Trollhättapaketen" under fem sex år. I dessa ingår till viss del anslaget för allmänna regionalpolitiska åtgärder och de landstingskommunala skattepengarna. Därutöver har regeringen och regionen satsat på bredband och tidigare lagda infrastrukturinvesteringar på väg 172. Utöver detta gör även regionen insatser för att stärka kollektivtrafiken i syfte att utöka den lokala arbetsmarknaden för kvinnor och män.

Bengtsfors omfattas under åren 2000–2006 av EG:s strukturfondsprogram Mål 2 Västra. Det syftar till att stimulera näringslivsutvecklingen i utsatta industri- och landsbygdsregioner. Målet med programmet är att skapa och bidra till nya näringsstrukturer som ersättning och komplement till industritraditionen. Kommunen ingår också i det nationella stödområdet B där företagsstöd kan lämnas.

Utöver de åtgärder regeringen och andra statliga organ vidtar vet jag att Bengtsfors kommun har ett ambitiöst program för att främja företagande och entreprenörskap.

Jag har här visat aktuella exempel på vad som görs för att stimulera tillväxten i Sverige i allmänhet och Dalsland i synnerhet. Men minst lika viktigt är alla de verksamheter och aktiviteter som sker i samverkan mellan näringsliv och olika lokala och regionala aktörer. Jag vill särskilt betona kommunens viktiga roll för ett väl fungerande näringslivsklimat. Även de enskilda företagen har en viktig roll att fungera som goda förebilder och motivera och stimulera andra att starta företag.

Anf. 2 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det är för ett par veckor sedan nu som jag skrev interpellationen. Då var framsidan och alla sidor i tidningen upptagna av den här debatten – av förklarliga skäl. Det är ju återigen ett stort företag där många arbetsplatser försvinner.

I svaret kan det kännas som att allting är bra. Allting är redan gjort och allting är redan tänkt på, verkar det som. Problemet är att det är tänkt på lite för sent och att det är tänkt lite för lite. Vi kan till exempel gå in på regler och lönsamhet. Någonstans är det ju det som är förutsättningen för att det ska komma nya företag. Precis som jag skrev i min interpellation så tror jag inte att vi kan hejda utvecklingen med både globalisering och strukturförändring eller strukturförvandling.

Men det största problemet i Sverige i dag handlar om att det finns för få nya företag och för få små företag som väljer att växa och etablera sig som lite större företag.

I svaret går ministern in och tittar på vad vi kan göra från statligt håll. Där är ju redan allt gjort. Man går också in och tittar på vad regionen gör. Där finns mycket bra, även om det är samma pengar som har funnits tidigare och som man nu bara försöker tidigarelägga något år. Det innebär att det är någon annan åtgärd någon annanstans som inte blir gjord lika tidigt. Man tittar också på kommunen.

Men i slutet på svaret saknar jag något som hade varit intressant. Tänk om näringsministern hade gått in och funderat på vad det är för drivkrafter som gör att det blir nya företag och vad det är för drivkrafter som gör att små företag etablerar sig, växer och blir stora!

Först och främst handlar det om att man har en idé – att man är entreprenör. Vi kan titta på de platta paketen, på Metro, på Karlssons klister eller på galgkrokar. Någonstans finns det en idé som någon har fått. Man har sett att den här idén skulle kunna underlätta livet för medborgarna, att den skulle kunna bli lönsam och att man skulle kunna leva på den. Det skulle kunna bli jobb och många sköna skattekonor till pappa staten av detta.

Det är den synen på entreprenören som någonstans saknas i det här dokumentet. Inte någonstans går man in och ser på detta. Det finns en kraft och det finns en innovationsförmåga men det ska tydligen styras uppifrån. Man borde i stället släppa loss detta och ge möjligheter till lönsamhet och till att ägna kraften åt företagandet och etablerandet av nya idéer. Nu försöker man bara sitta och få ihop allt det här och lämna in alla regler.

Jag ska till Dalsland i nästa vecka. Man kan läsa i Dalslänningen om framtiden i Bengtsfors: För vilken gång i ordningen det knakar i fogarna på Bengtsfors arbetsmarknad kan väl ingen redogöra. Vi har alla intill leda hört samma tafatta försök från politikerna att låta statsmannamässiga. Vi har sett dem ropa på högre makter och vi har läst på sidorna i tidningarna och på ledarplats. Så skvätter det lite, och man säger i ett svar att nu satsar vi och nu gör vi det här. Men vad händer i verkligheten? Vad blir det utav det?

I detta kan jag känna att det finns en stor frustration hos dem som i det här fallet, just precis i Dunis fall, nu står och vet att de är av med jobbet. Det gäller Pia på Duni. Vad kommer det svar som du har lämnat här konkret att innebära för Pia, näringsministern?

Anf. 3 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Dalsland tillhör mitt revir och mitt länsförbund, precis som det gör för Annika Qarlssoon. Jag har också möjlighet att åka runt i Dalsland och möta många människor.

Man kan säga att Dalsland är Sverige i miniatyr. Det är ett fantastiskt landskap där det finns en oändlig mängd sjöar och hela naturrikedomen. Kraften för att lyfta olika delar av Sverige måste komma från människorna själva. Det är förutsättningarna för att stötta just den här kraften som staten och ministern kan verka för på olika sätt. Jag tror att det är oerhört viktigt att det finns service i centrala delar i varje avlägsen del av Sverige. Infrastrukturen ska kunna fungera. Det är om detta man ofta får frågor. Tveksamheter och problemställningar beror på att det brister när det gäller infrastrukturen.

Annika Qarlsson var inne på att det krävs förutsättningar för en riktig och vettig näringslivspolitik. Det är på landsbygden som enmans- och fåmansföretagen finns.

Jag vill också peka på andra områden där vi skulle kunna hjälpas åt att lyfta fram Dalsland på ett fantastiskt sätt. Det handlar om turistsektorn. Sverige satsar 10 kr per invånare på att lansera Sverige som ett turistland. Våra grannländer satsar mellan 30 och 50 kr. Irland är ett annat exempel, och där satsar man 200 kr. Många utredare säger att en fördubbling av den här satsningen i Sverige skulle göra enormt mycket. Det skulle också komma Dalsland till godo.

Det ska inte alltid vara bidrag. Vi i Folkpartiet är negativa till bidrag. Däremot ger riskvilligt kapital förutsättningar och möjligheter för företagare att starta företag.

Utbildningsmöjligheter är också viktigt, och jag vet att Thomas Östros är väl förtrogen med de frågorna. HTU, högskolan, har en central och viktig roll. Man arbetar också intensivt i samband med den kommande forskningspropositionen för att få de här möjligheterna. 96 % går till våra universitet. 4 % delar de 16 högskolorna, om jag minns rätt, på. Här finns en möjlighet att göra något. Det handlar inte om att smeta ut utan om en del till.

En annan av mina käpphästar är energin. Det handlar om en hållbar tillväxt, och här finns oanade möjligheter. Här har också statsmakten möjlighet att vara med.

Fru talman! Slutligen handlar det om strandrätten. Jag tror att en mer pragmatisk syn på strandrätten också ingår i turistsatsningen. Det finns fler sjöar än människor. Jag tror att det finns en ökad möjlighet här, givetvis med strikt kontroll och ett övergripande ansvar.

Anf. 4 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Vi verkar alla tre vara överens om att Dalsland har mycket goda möjligheter att bli en mycket stark ekonomisk del av Sverige med den anda, de kunskaper och erfarenheter som finns där.

Jag presenterar ett framtidsprogram för att öka företagandet i Sverige. Ingenting är färdigt. Det är framtidsprogram i alla delar. Det handlar om att påverka ungdomars attityder till företagande och att förenkla vardagen för företagaren. Det handlar om att underlätta vägen ut på export för småföretag, för det är där mycket av den framtida marknaden finns. I dag presenterar vi en stor satsning på riskkapital för det tidiga företagandet där man har idén och tankarna om hur produkten skulle kunna se ut, men där marknaden inte räcker till. Där kan det offentliga bidra genom att se till att det finns finansiering för de tidiga skedena.

Jag lyssnade väldigt uppmärksamt på Annika Qarlssoon, men jag uppfattade inte ett enda konkret förslag utan bara ett förståeligt engagemang. Det känner jag också. Men det måste gå utöver engagemanget. Det måste komma konkreta förslag.

Vi driver ett brett program för att öka företagandet. Antalet företag ökar nu. Det var 10 000 fler år 2004 än året innan. Det behövs göras mycket mer, och det arbetar vi hårt med. Dessutom går vi in i ett mycket intimt samarbete med industrin för att stärka den svenska industriella utvecklingen. Det är också oerhört viktigt. Industriproduktionen ökar. Företagen exporterar mer än någonsin, och de investerar. Men, precis som Annika Qarlssoon säger, är vi utsatta för en mycket stark strukturomvandling på grund av globaliseringen. Jag är glad att Annika Qarlssoon säger klart ut att man inte kan skydda sig ifrån den. Sverige är ett öppet land. Det är så vi har byggt vårt välstånd.

Men de människor som utsätts för denna globalisering har rätt att kräva vår solidaritet och vårt stöd. Det visar vi genom infrastrukturinvesteringar och genom att satsa på utbildning, och inte minst genom att vi har satsat på att bygga upp en stark högskola i Västra Götaland. Högskolan har en stor roll att också erbjuda utbildning ute i regionerna och inte bara på den ort där man själv är aktiv.

Det gör vi också genom att skydda människor med våra socialförsäkringssystem. De två partier som representeras här ingår i samarbeten där det handlar om att förstöra för människor. Med alliansens förslag får Pia på Duni sänkt a-kassa, sämre möjligheter till vidareutbildning och sämre möjligheter att komma tillbaka till ett arbete.

För mig handlar det om att offensivt satsa på företagandet och på vår industri, att erbjuda människor ett rimligt mått av trygghet i en svår tid och att känna solidaritet med en utsatt region. Då får vi fortsätta att arbeta tillsammans med kommuner och regioner för att stärka det som ska komma i stället, de nya företag och växande branscher inom både industri och service som har goda förutsättningar i Dalsland. Där var det tomt med förslag från Centerpartiet.

Anf. 5 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Jag visste inte att jag var ansvarig för att ministern hade svar och förslag för att ta hand om situationen i Dalsland. Men jag ska hjälpa ministern. Vi har långtgående förslag som handlar om mer än 291 regelförenklingar, till exempel om att ansökningsblanketter för tillstånd att använda radiosändare ska finnas tillgängliga på Internet. Det är en av ministrerns stora drastiska åtgärder för att förenkla för företagarna i Sverige och i Dalsland.

Vi har ett förslag som går ut på att vi sätter upp en målsättning om att 25 % av reglerna ska vara borta till 2010. Vi föreslår också att det ska finnas en oberoende granskare av alla nya regler som ska införas. Regeringen har sedan 1998 tydligt uttalat att antalet regler ska minska. Man har tillsatt arbetsgrupper och tagit fram förslag, och nu strax före jul kom 291 små detaljfrågor.

Vi vill i stället sätta upp ett mål där man verkligen plockar bort. Vi vill se över vilka regler som behövs och vilka vi kan plocka bort. Det handlar självfallet inte bara om att ta bort. Det behövs fortfarande regler, men en del tar emot mer än de gör nytta.

Pia på Duni kostar 30 000 för företaget. Var enda anställd på vart enda företag runtom i Sverige kostar 30 000 extra för företaget i administrationskostnader. Det måste ändå vara fel att vi lägger så mycket pengar och så mycket kraft på blanketter och administration i stället för ägna de resurserna och den kraften till något produktivt.

Pia på Duni kan dessutom vara förvissad om att med vår regering kommer det att finnas en betydligt större möjlighet att hon har jobb och inte är beroende av bidrag. Det är det som är den stora skillnaden mellan ditt förslag och mitt förslag.

Ministern pratade också om hur man har förstärkt Exportrådet, och det är lite intressant. Vi i kvinnoförbundet har pratat med Exportrådet och frågat vad de gör för att stärka de kvinnliga företagare som producerar saker för export. Vilket genderperspektiv har man på Exportrådet? I svaret står det att staten bidrar med 135 miljoner. Ja, det var lite svårt att svara på. Till slut kom svaret: Jo, men vi försöker få kvinnliga anställda på våra kontor runtom i Sverige. Det var genderperspektivet på Exportrådet.

Vad gäller alla satsningar som görs och i alla paket som tas fram – vi anser att det finns så att säga en fem-i-tolv-aktion i Regeringskansliet när det gäller de här frågorna, både när det gäller satsningar på infrastruktur, utbildningar och förenklingar av företagsklimatet – är det ju inte bara jag som står här och talar engagerat för detta. Vi har ju även Riksrevisionen som har konstaterat att regeringen lägger för lite kraft på det befintliga regelverket och att regeringens skrivelse inte ger någon samlad bild av förenklingsarbetet. Det är också något sådant som jag efterlyser från ministern. Och återigen: Det kanske är jag som ska ge svaren, men det har jag ju två minuter till på mig för sedan.

Anf. 6 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Jag räknade upp en hel rad förslag på olika områden där man konkret skulle kunna gå in. Jag ser bland annat Dalsland som en enda stor möjlighet. Här finns en enorm potential som behöver få möjlighet att blomma ut.

Jag pekade på turismen, på det riskvilliga kapitalet, på utbildningen och vikten av forskningsmedel, på strandrätten och på energin som den hållbara möjlighet som definitivt kommer att bli stor. Vi har till exempel bioenergi.

Men i Åmål, också i Dalsland, finns ett företag som arbetar tillsammans med Frankrike, Kanada och USA om vätgas. Man har kommit långt på det området. Nu är det inte färdigt, och vi har också fått uppleva i Stockholm att det finns problem med vätgasbussar. De är dyra, och man vet inte om projektet där kan fortsätta. Men trots detta är alla forskare överens om att detta är något som kommer, och förhoppningsvis inom 10–15 år. Men att forskning sker på också det här området är oerhört väsentligt. Det är spännande att just det finns i Dalsland.

Kommunikationer och infrastruktur är ju oerhört väsentligt. Det gäller som sagt att se möjligheterna. Precis som Annika Carlsson var inne på är det företagsamheten som är viktig. När ministern talar om a-kassan säger jag tvärtom: Vi ska jobba intensivt med att människor inte ska behöva hamna där. Men det finns dock ett nätverk om man hamnar i en sådan situation – givetvis.

Fru talman! Jag ska börja med att använda den här repliken till att kommentera Anita Brodén's inlägg. Engagemanget verkar det inte vara något fel på, men jag ber verkligen alla i Dalsland att lyssna nu. I den replik som Anita Brodén hade sade hon att hon vill satsa på forskning, vad jag förstår gärna kopplad till industrin i Västra Götaland. Det låter väldigt bra. Jag har ju själv engagerat mig mycket i den typen av frågor under lång tid. Jag tror att vi behöver mer samverkan mellan industri och forskning för att stärka industrins konkurrenskraft, trygga jobben och ge bra reallöner.

Vad gör Folkpartiet i sin budget inför detta år? Man slaktar den myndighet som står för finansiering av forskning i samarbete med industrin, Vinnova, den myndighet som nu arbetar med fordonsindustrin i Västra Götaland med flera underleverantörer i Dalsland och som jobbar engagerat kring hur man ska stärka kunskapsuppbyggnaden i den här delen av Sverige för att stärka fordonsindustrin: de stora företagen och underleverantörerna. Man utför gemensamma forskningsprogram. Företagen satsar en del, och staten via Vinnova satsar en del. Det ger nya produkter, ny konkurrenskraft och säkra och trygga jobb.

Folkpartiet drar ned Vinnovas anslag med en tredjedel detta år. Det blir inte något samarbete med fordonsindustrin om Folkpartiet får minsta inflytande över budgeten. Det blir inte någon samverkan för Västra Götalandsregionen kring forskning och industri om Folkpartiet får bestämma.

Det är viktigt att dalslänningarna hör och förstår detta, därför att det räcker inte med att man står i talarstolen och talar gott. Man måste agera! Regeringen agerar, till exempel genom att stärka entreprenörskapet. Jag har här redovisat ett program där vi i dag tar ytterligare ett steg genom att stärka riskkapital till nyföretagande. Nu ökar företagandet i Sverige, men jag är inte nöjd med detta, utan vi måste komma vidare. Det gäller alltifrån att ungdomarna måste få stimulans att bli företagare till att riskkapitalet finns där så att man kan ta steget till att bli företagare.

Jag är alldeles övertygad om att vårt sätt att möta den globala konkurrensen handlar om kunskap. Det handlar om att göra det vi gör nu: satsa på att bygga upp starka utbildningsinstitutioner över hela landet, inte bara på universitetsorter utan i hela landet. Då handlar det om att också våga stå för att alla delar av landet har rätt till bra utbildning. Också där har vi fått mycket motstånd från borgerligheten genom åren. Man har talat om byggehögskolor och allt möjligt. Det ger en möjlighet till att stärka konkurrenskraften och öka företagandet.

Folkpartiet har alltså väldigt låg trovärdighet när det gäller att samarbeta mellan industrin och forskningen.

Annika Qarlssoon berör regelförenklingarna. Vi kommer ju att ha en debatt efter nästa interpellationssvar om detta. Alliansen har presenterat 14 förslag till förenklingar. Regeringen har presenterat 291. Av de 14 förslag som alliansen har kommit med finns flera redan i regeringens plan om 291 steg. Det var inte särskilt imponerande. Om Centerpartiet påstår sig ha så väldigt många fler förslag så har de åtminstone inte fått gehör för dem i det gemensamma arbete ni har i alliansen, för där kom 14 förslag. Ni ansluter er till regeringens förslag att sätta tydliga, konkreta mål för hur den administrativa bördan ska minskas. Det välkomnar jag.

Men Annika Qarlssoon säger att Riksrevisionen är missnöjd med skrivelsen. Ja, inte den skrivelse som vi lämnade till riksdagen i november, som jag gjorde. De talar om året dessförinnan. Nu har vi en skrivelse som borgerligheten naturligtvis får ta sig an. Där finns 291 konkreta förslag för att komma vidare i regelförenklingsarbetet. Den har mottagits mycket väl bland företagare.

Anf. 8 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Om man sätter upp ett mål att något ska minska med 25 % så får det ju vara en ordentlig översyn och genomgång av alltihop. I det förslag man går in i nu lämnar man en tredjedel. Man överlåter till en myndighet att se över Kina, men vad det kommer att bli av det är det ju ingen som vet. Om man i stället redan hade haft ett fastställt mål så hade det varit en helt annan och betydligt tydligare signal om vad det faktiskt är man är ute efter, men det har man valt att inte göra.

I de insatser som görs fem i tolv, när det är stor kris och katastrof på något håll i landet, när regeringen rycker ut och lovar infrastrukturpengar, pengar till forskning och så vidare, kan man se en viss tendens när det gäller metalljobb och byggnadsjobb. Duni är det ju kanske fler kvinnor som jobbar inom. Vi kan se på Exportrådets stora satsningar. Vad är det som ska exporteras? Jo, det är mäns produktion som ska kunna säljas. Och någonstans slår det igenom över hela linjen här: Det ska vara stort. Det gäller de stora företagen. De företag som faktiskt har möjlighet att vara stora längre fram i tiden är *inte* de som nås av de här satsningarna eller som har regeringens goda öra. Och man tar inte till vara kraften hos människor.

Jag har skrivit ned här tre ord, som jag tycker känns som det som styr. De orden är: manligt, stort och styrt. Det sammanfattar regeringens näringslivspolitik.

Anf. 9 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Mitt engagemang handlar väldigt mycket om att stärka entreprenörskapet i Sverige. Vi behöver fler företag. Vi behöver fler företagare. Nu har vi en utveckling där fler företag kommer till stånd, och jag har väldigt respekt för människor som har en idé och vill genomföra den. Vi bör göra allt vad vi kan för att se till att vi har ett klimat där de lyckas med det. Det skapar ekonomisk tillväxt, och det skapar resurser för att kunna fördela rättvist bland människor.

Vi har ett program för detta. Vi har flera konkreta förslag som är framåtsyftande. Det är tydligt efter den här debatten att Centerpartiet står sig ganska tomt. Folkpartiet talar emot sina egna förslag. Det som hittills finns i form av konkreta förslag från alliansen är mycket skarpa nedskärningar i trygghetssystemen för människor. Teorin bakom det är att människor som känner sig osäkra springer fortare, stressar mera, hittar på mera grejer och kanske startar företag.

Jag tror inte att det är så. Jag tror att trygghet kan ge människor lust och skäl att vilja vara kreativa, att starta företag, att våga hoppa för man vet att det finns någon som tar emot om man misslyckas. Det kommer att vara en av de stora skiljelinjerna i näringspolitiken.

Bra trygghetssystem förhindrar inte företagande. Bra trygghetssystem befrämjar entreprenörskap. Dessutom ska vi fortsätta att befrämja detta

genom riskkapitalsatsningar, genom bättre regler och bättre service till företagare, genom att stimulera ungdomar till att vilja bli företagare och genom att hjälpa till och stötta i samband med de stora generationsskiften vi har bland många av våra små företag – också i Dalsland. Det gäller företagare som kommit lite till åren och som med avskaffad arvskatt nu blir av med skatteproblematiken. Det handlar om att genom en engagerad hjälp från näringslivets organisationer och från Nutek förbereda för ett sådant generationsskifte.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:79
18 februari

Svar på
interpellationer

2 § Svar på interpellation 2004/05:362 om regelförenkling

Anf. 10 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Anna Lindgren har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att uppfylla riksdagsbeslutet från december 2002 om att under mandatperioden påtagligt minska företagens kostnader för regelkrångel.

Låt mig börja med att peka på att i Världsbankens *Doing Business in 2005 – Removing Obstacles to Growth* placerar sig Sverige på en nionde plats av 145 jämförda länder när det gäller en sammanvägning av sju olika indikatorer över hur enkelt det är att bedriva näringsverksamhet.

Regeringen har en hög ambitionsnivå i regelförenklingsarbetet. Vi ser ett enkelt och effektivt regelverk som ett sätt att stärka svenska företags konkurrenskraft och därmed förbättra förutsättningarna för tillväxt. Hitills har vi därför vidtagit en rad åtgärder som ska minska företagens administrativa bördor och kostnader.

I december lämnade regeringen ett handlingsprogram för minskad administration för företagen till riksdagen. Handlingsprogrammet är resultatet av att samtliga departement samt 46 myndigheter fått i uppdrag att gå igenom de regelverk de ansvarar för som berör företagande. Uppdraget har utmynnat i de 291 åtgärder som presenteras i programmet och som ska genomföras under innevarande mandatperiod. Åtgärderna kommer att följas upp för att säkerställa att förslagen genomförs inom den tid som angivits. Samtidigt fortsätter arbetet med att ta fram nya åtgärder för minskad administration för företagen.

Parallellt med handlingsprogrammet har Nutek fått i uppdrag att kartlägga vilka områden som orsakar de största administrativa kostnaderna för företagen. Skattelagstiftningen ska ha mätts klart under februari 2005 och följs i första hand av mätningar av miljö- och arbetsrättsliga regler. Det kommer därefter att finnas mätresultat för minst de fyra regelverk som sammantaget ger upphov till ungefär 65 % av företagens totala administration. Resultatet av mätningarna kommer att utgöra underlag för att sätta upp tydliga delmål för hur mycket företagens kostnader för att administrativt hantera vart och ett av dessa regelverk bör minska men också för att fastställa ett sådant mål som ska gälla för regelverken totalt. En utgångspunkt är att det generella målet sätts med en mycket hög ambitionsnivå ur ett internationellt perspektiv.

Arbetet med regelförenkling har också stärkts genom att Nutek fått en ny roll som regelförenklingsmyndighet som innebär att verket kommer att hålla en tät dialog med de andra myndigheterna om utformningen av

och innehållet i deras konsekvensanalyser. Arbetet med regelförenkling fortsätter samtidigt inom Näringsdepartementet med fokus på arbetet inom Regeringskansliet och kommittéerna.

Mot bakgrund av de åtgärder som beskrivits kan jag inte instämma i Anna Lindgrens påstående att vi inte tar problemet på allvar. Tvärtom vill jag framhålla att vi tar regelförenklingsarbetet på stort allvar och att åtgärderna utgör viktiga och verkningsfulla medel i detta arbete.

Anf. 11 ANNA LINDGREN (m):

Fru talman! Jag tackar Thomas Östros för svaret. Det sades mycket positivt från näringsministerns sida, får jag säga. Det finns dock en del fakta, som också diskuterades i den förra debatten, som förtjänar att tas upp igen.

I en aktuell rapport redovisar Nutek att det kostar svenska företag mellan 60 och 70 miljarder kronor att följa alla regler som styr företagandet. Det är stora pengar. I en studie från OECD uppskattas att det kostar svenska företag omkring 30 000 kr per anställd och år att administrera regelkrånglet. För större företag handlar det om ca 6 000 kr per anställd. Statskontoret visar i en utvärdering att omkring 75 olika myndigheter samlar in uppgifter från företag – med hjälp av 1 150 olika blanketter.

Det finns säkert behov av bättre mätmetoder och ambitiösa mål, men det får inte bli en ursäkt för att ytterligare fördröja arbetet med konkreta regelförenklingar. När vi kräver att reglerna ska förenklas svarar näringsministern att vi nu ska få ytterligare en myndighet som ska kolla upp detta, nämligen Nutek.

Alliansen har gemensamt presenterat en mängd förslag som ska underlätta företagandet, vilket näringsministern också tagit upp här. Men det handlar inte om så få förslag som näringsministern sade. Vi har i Allians för Sverige tagit fram rapporten *Ta bort regelkrånglet*. Jag föreslår att näringsministern läser om den. Den finns på vår gemensamma hemsida.

De förenklingar vi föreslår skulle nämligen kunna genomföras nu. Inom ramen för våra förslag ska det bli lättare att starta företag. Företagens allmänna uppgiftslämnande ska minskas genom att uppgifter lämnas till en enda myndighet i stället för till alla de olika myndigheterna, redovisningsreglerna ska förenklas, likaså arbetsgivarreglerna, skattereglerna, miljöbalken samt plan- och bygglagen, och tillsynen ska vara effektiv och samordnad. Under dessa punkter finns en mängd konkreta förslag. En del är likadana som regeringens, men vi går djupare och vill genomföra dem mycket snabbare.

Detta är en del av det program som vi från alliansen lagt fram. Jag tycker fortfarande inte att det svar jag fick var särskilt uttömmande.

Anf. 12 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Anledningen till att jag lägger mig i den här debatten är att statsrådet och jag hade en motsvarande debatt tidigare. Det var innan statsrådet lämnade skrivelsen, nr 48, om de 291 åtgärdsförslagen till riksdagen. Då kände sig statsrådet förhindrad att diskutera frågan i sak.

Det är intressant att notera att när Riksrevisionen tar upp en fråga då blir det väldigt fart på Regeringskansliet. Det är ju bra att Regerings-

kansliet läser vad Riksrevisionen skriver. När jag läser den skrivelse som nu ligger till behandling i näringsutskottet, som jag förvisso inte tillhör, måste jag säga att det finns ett uttryck som jag känner mycket för: Mycket skrik men lite ull sa bonden som klippte grisen.

Det är nämligen så att det inte ens blev en proposition av detta. Det blev en skrivelse. Formellt sett behandlas de på samma sätt, men det präglar dock regeringens syn på hur företagen drabbas av administrativa åtgärder och regler, nämligen att man tror att det inte kostar någonting. Det stora problemet är ju att det kostar så mycket att göra saker. Det betyder inte att man inte ska ha mycket tydliga, bra och klara regler, men mängden regler, som Riksrevisionen just pekar på, är det stora problemet.

Nu kan man säga att de 291 förenklingarna som föreslås genomföras naturligtvis är bra, men det finns egentligen inga skarpa förslag. Konsekvensen av det som regeringen föreslår i sin skrivelse blir att förslagen ska utvärderas under mandatperioden för att se om de gett någon effekt eller inte. Det är så att säga grundtanken.

Jag tror för min del att man måste gå in på ett helt annat sätt, ungefär som Riksrevisionen har föreslagit, på de olika konsekvenserna av de beslut som inte bara regeringen utan också myndigheterna utfärdar. Det blir ju ofta ett dubbelarbete i företagen. Jag tror att om det ska bli någon effekt, herr statsråd, så måste det också finnas ett system för sanktion gentemot myndigheter.

Statsrådet är ju expert på att angripa alliansen, men nu ska jag vända på det. Härondagen var det en votering i riksdagen som handlade om hur man skulle se på dröjsmål hos myndigheter, om att man skulle kunna väcka så kallad dröjsmålstalan. Det röstade Socialdemokraterna och Vänsterpartiet emot. Det var ett betänkande från konstitutionsutskottet.

Detta var intressant att se. I en dröjsmålstalan är det fråga om sanktioner mot otillbörlig myndighetsutövning när enskilda företag eller enskilda människor blir lidande. Om man inte inser att detta är någonting som kan drabba kommer vi att få en ständigt växande regelflora trots de lovvärda ambitionerna i de 291 punkterna.

Jag är inte mannen att säga exakt vad man ska göra. Regeringskansliet har bättre resurser än oppositionen. Det måste man ta hänsyn till. Men själva grundtanken måste vara att det ska finnas en restriktion på vilka åtgärder man tillåter sig vidta i administrativt hänseende.

Anf. 13 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Gunnar Andrén säger att han inte är mannen att föreslå åtgärder. Det är nog få män och kvinnor i alliansen som lyckas med det. Jag har ju läst alliansens förslag om regelförenklingar – de 14 förslagen – som ska jämföras med de 291 som regeringen har lämnat. Där finns förslag om att det till exempel borde vara möjligt att registrera företag på Internet. Det är en jättebra idé. Det är bara det att den redan är genomförd. För enskild firma är det i dag möjligt att registrera sig på Internet.

Genom att gå till en gemensam hemsida för Skatteverket och Bolagsverket kan man på ett ställe registrera sitt företag utan att behöva vända sig på ett krångligt sätt till olika myndigheter. Vi vill gå vidare och göra detta möjligt också för aktiebolag, men alliansen har ännu inte noterat den möjlighet som i dag finns.

Prot. 2004/05:79

18 februari

Svar på

interpellationer

Andrén är besviken över att jag nämner alliansen. Ni har ju numera gemensamma riksdagsgrupper. Ni måste ta ansvar för vad ni står för och inte känna er så obekväma när vi talar om alliansen! Det finns nu en allians för ett systemskifte i Sverige. Det kommer vi att debattera emot, för vi vill att det ska vara en socialdemokratisk regering också i fortsättningen, inte minst för att man ska kunna fortsätta arbetet med att stärka företagsamheten.

Att minska den administrativa bördan är inte möjligt genom att bara svänga med ett trollspö. Det är ingen som tror att det går över en natt. Men jag har själv erfarenheter av att det går att göra stora förändringar.

När jag var skatteminister och hade ansvar för tullen gjorde vi en ordentlig genomgång av tullens verksamhet. Vi genomlyste tullens verksamhet. När vi anställde en ny generaldirektör så använde vi den genomlysningen och gav generaldirektören budskapet att man skulle se till att tullen också blir en serviceorganisation gentemot företagen och inte bara en kontrollapparat. Det lyckades man väldigt väl med. Man förändrade arbetssätt, kultur och använde ny teknik, för man betyder så mycket för ett exporterande eller importerande företag. Om det är krångligt vid tullen är det besvärligt att driva företagsamhet över gränserna. Efter några år fick man pris från företagarna för att man hade lyckats så pass väl.

Detta ger mig råg i ryggen. Jag tror inte att det är "flashigt" och handlar om något slags kortsiktiga vinster. Utan det handlar om att med metodiskt, tungt, grått vardagsarbete se till att hela tiden föra in serviceidén i våra myndigheter, inte minst service mot våra företag.

Bolagsverket är ett annat exempel. För något år sedan hade man mycket långa handläggningstider, till förfång för företag som behövde få godkännande av verket. Med ett hårt arbete också där, stark press från Regeringskansliet och mycket fint arbete av de anställda och ledningen för verket har man nu fått mycket korta handläggningstider.

Jordbruksverket är ett betydelsefullt verk för många företag i Sverige, för olika typer av jordbruksföretag. Där har man under senare tid arbetat med att gå igenom sin verksamhet för att ta bort onödiga regelverk och få in ett företagarperspektiv i sitt arbetssätt. Också det innebär att man lyckas förändra och förbättra sin service till företagen.

Detta kommer jag att arbeta mycket engagerat med. Jag tror inte alls att det går över en natt, men jag är säker på att det går att få det mycket bättre. Och vi ska komma ihåg att vi tillhör de länder som har den bäst fungerande och minsta administrationen i världen. Men vi ska komma vidare utifrån det.

Anf. 14 ANNA LINDGREN (m):

Fru talman! Det går inte över en natt, säger näringsministern. Ni har ju i senaste omgången haft åtminstone tio år på er. Nu är det ett och ett halvt år kvar till valet. Men näringsministern redovisar här sin effektivitet sedan tidigare, så det kanske kan gå riktigt bra.

I sitt svar till mig sade näringsministern att regeringen har en hög ambitionsnivå i regelförenklingsarbetet. Ambitionsnivån har varit hög, men ni har haft många år på er. Vi från Moderaterna och från alliansen tillsammans har hela tiden arbetat med detta och lagt fram förslag, vi har haft Småföretagardelegationen och så vidare. Det har inte kommit så värst mycket från regeringen. Tydligen har Tullverket, Bolagsverket och

Jordbruksverket gjort en del, och man säger att man har vidtagit en rad åtgärder som ska minska företagens administrativa bördor. Men det tycker faktiskt inte Riksrevisionen.

Det har kommit skarp kritik i den aktuella granskningen av vad regeringen har gjort för att förenkla reglerna och minska kostnaderna. Riksrevisionen menar att det måste läggas mer kraft på att förenkla befintliga regler. Det är möjligt att det är med anledning av den rapporten som ni lade fram de 291 punkterna. Det är väl en bit på väg.

Riksrevisionen menar att syftet med förenklingarna inte bara är att göra det enklare för företagen utan att de också vidtas av andra skäl. Man menar att regeringen inte riktigt förmår eller ens verkar vilja ge en samlad bild av förenklingsarbetet. Om jag har förstått det hela rätt vill regeringen nu stoppa två nya kritiska rapporter från Riksrevisionen. Stämmer det?

Anf. 15 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag vill be åhörarna notera att statsrådet inte med ett ord diskuterade frågan om dröjsmålstanan. Det fanns inte ett ord om detta.

Jag förstår varför. Om man ska få någon rätsida på det hela är ju en huvudpunkt att det också ska finnas restriktioner för myndigheterna. Vi hade samma problem på elområdet. Jag stod i den här talarstolen och talade med Leif Pagrotsky om att man måste ha restriktioner och att det måste finnas skadeståndsansvar också för myndigheterna. I det fallet var det mot elbolagen. Har man inte några restriktioner så blir det ingenting.

Det är intressant att höra att ni inte har några gemensamma sammanträden med riksdagsgrupperna. Jag förstår det, för då blir det så här. Regeringen är en minoritetsregering. Ni har inte ens riksdagen med er i ett förslag om dröjsmålstanan. Där är ni i minoritet. Ni kan inte fortsätta med det. Riksdagen har sagt något annat, och då får man finna sig i det.

Låt mig ta upp det som är det viktigaste i frågan, nämligen Riksrevisionens rekommendationer. Där finns fem slutsatser:

1. För lite kraft läggs på att förenkla befintliga regler.
2. Det finns bristande kunskap om var regelbördan uppstår.
3. Det är oklar rollfördelning i kontrollen av konsekvensutredningar.
4. Mer av regelbördan kan mätas.
5. Det saknas en samlad bild av regelförenklingsarbetet.

Fru talman! Jag har väldigt kort tid på mig, men jag skulle ändå vilja läsa upp några rader ur Riksrevisionens rapport: "I regeringens årliga skrivelse till riksdagen finns inget försök till en samlad bedömning över hur det totala flödet av förändrade lagar och förordningar påverkar företagen."

Herr statsråd! Detta är ju det centrala. Det finns inte ens ett försök till beskrivning, säger Riksrevisionen.

Anf. 16 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är ett elegant retoriskt grepp att använda en gammal skrivelse från Riksrevisionen som kom innan regeringen lämnade sin

Prot. 2004/05:79
18 februari

*Svar på
interpellationer*

skrivelse till riksdagen om förenklingar. Den går knappast att använda för att kritisera den skrivelse som ligger på riksdagens bord.

Intrycket av debatten är snarare tvärtom. Alliansen är lite skakad över att man inte har någon riktig politik på regelförenklingsområdet. Man har lämnat en tandlös rapport med 14 förslag varav flera ingår i den skrivelse som riksdagen ska behandla. Därutöver är det några engagerade utrop. Men någon strategi eller politik finns inte att skönja.

Vi ska samarbeta och lära oss av dem som är bäst på det här området. Holländarna har jobbat under flera år med att vara mycket tydliga i målsättningen i organisationen och därmed hela tiden arbeta konkret med att förbättra service och administration. Nu samarbetar vi tätt med holländarna och danskarna, och normmännen är också på väg in, för att gemensamt hitta bra metoder för att hela tiden gå vidare i att förbättra service och minska regelbördan.

Det kommer vi att göra även om det innebär en och annan uppstresad riksdagsdebatt. Jag tror att det är väldigt fruktbart att göra så. Det kommer inte ske över en natt. Men det går att göra väldigt mycket, och det går att förändra arbetssätt.

Så till frågan om dröjsmålstalan. Inte var det dröjsmålstalan som har lett till att Bolagsverket mycket kraftigt förbättrat sin service under det senaste året. Det har handlat om tydlig styrning från Regeringskansliet och en ledning och en personal som bestämmer sig för: Vi måste se till att förbättra servicen till företagarna. Många av de konkreta exempel vi har visar att det gäller att ta sin an arbetsuppgiften, rensa i onödiga regelverk och föra in ett serviceperspektiv mot företagarna i verksamhet. Här kan vi komma riktigt långt.

Riksrevisionen är en viktig röst i detta. Men det är inte den heliga skrift som den kommer fram till. Det handlar om att lära sig av dem som är bäst på området. Då vänder jag mig hellre till internationellt samarbete. Det är intressant när man där mäter sådant som är direkt mätbart mellan Nederländerna och Sverige. Det gör vi nu. Vi mäter kostnaden för regelbördan på de olika delarna och tittar på mervärdesskatten. Den är väldigt lik länderna emellan eftersom den är EU-reglerad.

Det visar sig faktiskt att Sverige har en lägre kostnad för att ta upp mervärdesskatten än vad holländarna här. Vi ska inte bara klä oss i säck och aska. Vi ska också vara stolta över att vi har en bra förvaltningstradition i Sverige. Den kan också bli mer serviceinriktad. Det arbetar vi engagerat med.

Jag ser fram emot fortsatta debatter på området och hoppas att också alliansen kommer i gång i den viktiga frågan om regelförenklingar. Jag tycker att det är en viktig företagarfråga.

Anf. 17 ANNA LINDGREN (m):

Fru talman! Det kanske kommer ut en väldig mängd bra saker av de 291 punkterna, även om vi tycker att de är marginella. Det är viktiga områden som över huvud taget inte är med. Det gäller jordbruk, livsmedel, konsumentregler och finansmarknadsregler. De ingår inte i kartläggningen. De är också en viktig del av arbetet som företagarna har att hantera. Det som Nutek kommer fram till kommer inte att vara fullständigt.

I debatten i dag har vi fått höra om alla de olika förslagen. Under tiden som arbetet med handlingsprogrammet har pågått har företagen fått

ytterligare pålagor och administrationsuppgifter, och inte minst vad gäller sjukförsäkringen.

På sista sidan i dagens Aftonbladet finns en stor annons från Företagarförbundet. Där står det med rött: ”Vem vågar anställa? 97 % av Sveriges företag har färre än 20 anställda – företag som vill växa och skapa arbetstillfällen. Sverige behöver företag som ’vågar’ expandera. Riv upp sjukförsäkringsreformen! Den svenska ’ohälsan’ är ett samhällsproblem som ligger helt utanför en mindre arbetsgivares makt. Läs mer om sjukfrånvaroproblematiken på vår hemsida.” Det säger Företagarförbundet. Det är ytterligare en svår fråga för regeringen. Hur ska nödroppet kunna mötas av regeringen? Det är jag intresserad av.

Jag fick ingen kommentar om de kritiska rapporterna från Riksrevisionen som regeringen försöker stoppa.

Anf. 18 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det förvånar mig mycket att en riksdagsledamot säger att regeringen försöker att stoppa någonting som riksdagens organ, Riksrevisionen, beslutar om. Det har vi inget som helst inflytande över. Jag får nog snarare fråga riksdagen hur ni arbetar med Riksrevisionen. Det var väl själva poängen med Riksrevisionen.

Det är tydligt av debatten att det finns många stolta proklamationer men väldigt lite av konkreta förslag från alliansen när det gäller att förbättra vardagen för företagare. Det är också så när det gäller näringspolitiken i stort för alliansen. Det är väldigt lite av konkreta åtgärder.

Sverige har en av de starkaste tillväxtfaserna i Europa just nu. Förra året var det nästan 4 % i ekonomisk tillväxt. Detta år pekar allt på att det blir över 3 % i ekonomisk tillväxt. Vi börjar se investeringarna ta fart i Sverige. Vi börjar se sysselsättningen röra på sig inte minst i servicesektorn.

Vi ser att småföretagarna i Sverige uttrycker en mer optimistisk framtidstro när företagargruppningarna frågar dem hur de ser på framtiden. De planerar också att anställa. Småföretagarna var de som anställde förra året. Vi vill gå vidare med att stärka företagsamheten i Sverige.

Vi är ett av Europas starkaste länder när det gäller ekonomin. Men vi har en jättepoteential i att få fler företagare och fler entreprenörer som också sysselsätter fler. Det kommer jag att jobba med mycket aktivt.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 2004/05:370 om barnkonventionen

Anf. 19 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Anita Brodén har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att den kritik som framförs i Riksrevisionens rapport – *Barnkonventionen i praktiken*, RIR 2004:30 – ska leda till konkreta ändringar samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att FN:s konvention om barnets rättigheter ska förverkligas i Sverige.

Den granskning som Riksrevisionen har gjort är intressant och pekar på områden som är viktiga att utveckla. Riksrevisionen anger också att

Prot. 2004/05:79
18 februari

Svar på
interpellationer

granskningen endast omfattat vissa delar av vår strategi och att, beroende på strategins långsiktiga karaktär, en granskning i detta skede bara kan ge en översiktlig bild av verkligheten. Vi ska dock givetvis använda rapporten, dess slutsatser och rekommendationer för det fortsatta strategiska arbetet för att genomföra barnkonventionen.

Myndigheterna spelar en viktig roll i barnpolitiken. Regleringsbreven är ett av regeringens viktigaste instrument för att integrera ett barnperspektiv i myndigheternas verksamheter. I årets regleringsbrev har ett tjugotal myndigheter fått återrappporteringskrav eller uppdrag som rör barnperspektivet. Detta mot bakgrund av de uppföljningar som har gjorts utifrån de återrappporteringskrav som fördes in i 2003 års regleringsbrev. Årets regleringsbrev handlar bland annat om återrappporteringskrav rörande myndigheternas arbete med barnkonsekvensanalyser, barnsäkerhet och barns inflytande.

När det gäller kraven på Handikappombudsmannen, HO, att arbeta med barnperspektivet har myndigheten redovisat sina insatser i början av år 2004. HO har bland annat inrättat ett barnråd för att ta in barns och ungas synpunkter i verksamheten. Regeringen följer löpande HO:s arbete för att bedöma om förnyade återrappporteringskrav behövs. Även Integrationsverket har återrappporteringskrav som rör barns och ungas uppväxtförhållanden.

Även när det gäller statsbudgeten pågår ett utvecklingsarbete för att tydliggöra ett barnperspektiv. En skrivelse kommer inom kort att föreläggas riksdagen med beskrivning av insatser för barn och unga under 2005. Inför budgetpropositionen för 2006 kommer det, där det är relevant, att föras en diskussion om målformuleringar på områden.

Målet att barnperspektivet ska genomsyra alla beslut och åtgärder som rör barn är sektorsövergripande och långsiktigt. Att barnkonventionen eller barnperspektivet inte nämns i regleringsbreven för flera myndigheter kan ha att göra med bland annat uppfattningen att inom verksamheter som handlar om barn är barnperspektivet en självklarhet. Det gäller exempelvis inom utbildningsområdet. Såsom Riksrevisionen påpekar i sin rapport är den relativt korta tid som har gått sedan strategin antogs också en del av förklaringen liksom ibland de faktiska svårigheterna att tillämpa ett barnperspektiv i det enskilda fallet.

Att förverkliga barnkonventionen är för mig en ständigt pågående process. Detta är i första hand beroende på att konventionen är en internationell minimistandard för barns skydd, omvårdnad, delaktighet och inflytande. Sverige ska givetvis förverkliga barnets rättigheter med krav på högsta möjliga kvalitet, en kvalitet som alltid kan bli bättre. Konventionen är dessutom ett instrument för att skydda varje enskilt barns rättigheter i en verklighet som alltid förändras. Den kräver alltså en ständig anpassning av beslut och åtgärder, dels till nya utmaningar i samhället, dels till varje enskilt barns livsvillkor.

En viktig del i att förverkliga barnkonventionen är det arbete som görs i kommunerna. Regeringen ser därför mycket positivt på det initiativ som tagits inom kommunsektorn för att skapa ett kommunalt partnerskap för barnkonventionsarbetet. Vi hoppas att dessa 10–12 framgångsrika kommuner ska inspirera varandra och alla andra kommuner i landet till att arbeta ännu effektivare med att förverkliga barnkonventionen. De

regionala konferenser som nu genomförs av Barnombudsmannen på uppdrag av regeringen visar på ett stort intresse och engagemang.

Det strategiska arbetet med barnkonventionen behöver också bidra till att utveckla metoder och indikatorer för arbetet, både på lokal och på nationell nivå. En viktig uppgift här är att hitta metoder för att mäta framgången i arbetet med barnkonventionen. Regeringen arbetar därför för att få fram mer offensiva arbetssätt bland annat inom detta område för att driva förverkligandet av barnkonventionen snabbare framåt.

Prot. 2004/05:79
18 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 20 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka socialministern för svaret. Bakgrunden till interpellationen är, precis som socialministern sade i sitt svar, den rapport som Riksrevisionen har lämnat. Den pekar på brister som råder i att leva upp till barnkonventionen. Enligt barnkonventionen ska alla barn inom ett lands territorium ha tillgång till samma rättigheter. I rapporten står det att bara 12 av 88 myndigheter – sådana som har koppling till barn – har redovisat en strategi för sitt arbete med barnkonventionen. I hälften av regleringsbreven – också de med bäring på barn – nämns inte ens ordet barn eller ställs krav på att barnperspektivet ska beaktas, trots att Berit Andnor nu säger i sitt svar: ”Regleringsbreven är ett av regeringens viktigaste instrument för att integrera ett barnperspektiv i myndigheternas verksamheter.” Att ett tjugotal myndigheter nu får krav på en återrapportering är inte nog, anser jag.

Jag vill också citera direkt från rapporten, där det står så här i sammanfattningen: ”Den övervägande majoriteten av regleringsbreven, propositionerna och de allmänna avsnitten i budgetpropositionen innehöll inte några barnperspektiv året 2004 för de fyra undersökta departementsområdena.” Det är ju ganska allvarlig kritik.

Fru talman! Jag vill lyfta fram några konkreta exempel och börja med asylpolitiken. Sverige har fått ganska skarp FN-kritik på det området.

Integrationsverket har ett återrapporteringskrav som socialministern också nämnde i sitt anförande. Barbro Holmberg skriver i en liknande fråga som jag har ställt till henne att hänsyn ska tas till barnets hälsa och utveckling. Jag undrar om socialministern anser att barnets bästa alltid sätts i främsta rummet vad gäller asylärenden. Kan man anse att Integrationsverket, Utlänningsnämnden och Migrationsverket vid beslutsfattande lyssnar på och tar hänsyn till barnen och deras hälsa när svårt sjuka barn utvisas?

Specifikt vill jag kommentera att vi har fått skarp kritik vad gäller ensamkommande barn. Hur ser situationen ut där? Det finns en målsättning att ensamkommande barn ska placeras i familjehem. Hur fungerar det på det området?

Anf. 21 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att jag delar Anita Brodéns uppfattning om att det finns mycket mer att göra. Som jag också säger i mitt svar på interpellationen är detta en långsiktig process. Det är ett omfattande arbete som ska genomföras på alla olika nivåer i samhället. Det handlar om den nationella nivån när det gäller Regeringskansliet, riksdagens beslut och våra myndigheter, men det är också mycket kring den verksamhet som sker ute i kommunerna och landstingen.

Kommunerna är naturligtvis oerhört viktiga i det här sammanhanget, särskilt mot bakgrund av att de är ansvariga för många av de verksamheter som barn möter varje dag. Jag tänker på skolor, barnomsorg och fritidsverksamhet men också på barns miljö i ett vidare perspektiv. Därför är jag glad över de särskilda initiativ som nu tas på kommunsidan med att utveckla och förbättra ett barnperspektiv i beslutsfattandet så att det verkligen genomsyrar det. Jag är ofta noga med att understryka att det naturligtvis är bra att man anger att man ska ha ett barnperspektiv i olika typer av styrinstrument men att det viktiga är att man har en metod och hantering av ärenden som innebär att man löpande i arbetet verkligen väger in barnens perspektiv.

För att stimulera detta arbete genomförs nu under våren ett antal regionala konferenser av Barnombudsmannen på uppdrag av regeringen och som just riktar sig till kommuner och landsting för att hjälpa till med att hitta metoder och indikatorer på att man verkligen genomför det man har tänkt sig att göra, nämligen integrera ett barnperspektiv i beslutsfattandet. Det är det ena.

Det andra är att vi tillsammans med Landstingsförbundet kommer att genomföra en konferens som riktar sig särskilt till hälso- och sjukvården. Det är ju också ett väldigt viktigt område.

När det gäller regleringsbrev kan jag konstatera för 2003 års regleringsbrevsprocess att det riktades särskilda återrapporteringskrav till ett fyrtiotal myndigheter just när det gäller barnperspektivet. Vi har gjort den bedömningen att för att det här ska upplevas som meningsfullt och få ett genomslag i myndigheterna är det viktigt att det inte blir en slentrian där vi kommer ifrån ansvaret genom att bara ange att man ska ha ett barnperspektiv i arbetet i myndigheterna. Det ska verkligen bli en återrapportering och en återkoppling från vår sida. Detta är också en process som innebär att vi fortlöpande har en nära kontakt med våra myndigheter i återkoppling kring vad de har gjort. Det gör att antalet myndigheter varierar över åren.

För 2004 års regleringsbrev gick vi ut till samtliga länsstyrelser. Vi fick också in många lärosäten som en nyhet i arbetet med att integrera ett barnperspektiv.

Slutligen vill jag säga några ord om barnens bästa i asylärenden. Det är egentligen ett område som migrationsminister Barbro Holmberg är ansvarig för. För en diskussion i detalj kring frågor som rör asylprocessen vill jag rekommendera Anita Brodén att vända sig direkt till migrationsministern.

Anf. 22 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Tack för svaret. Jag har tagit de direkta kontakterna och kommer att fortsätta att göra det. Min tanke med debatten i dag är det övergripande ansvar som socialministern har när det gäller barnperspektivet och de styrinstrument som ministern har möjlighet att använda. Det är min infallsvinkel.

Jag kommer att gå vidare med frågan om asylsökande barn och hur barn mår i de situationerna.

Jag vill ta upp några andra områden som jag också tycker är viktiga att lyfta fram.

Barnombudsmannen nämndes. Hon har i sin rapport nämnt behovet av att synliggöra och uppmärksamma de hemlösa barnen. Vi har, i Sverige 2005, ett antal hemlösa barn. Mörkertalet är oerhört stort. Frivilligorganisationerna har vissa uppgifter, men det är ett mycket stort mörkertal. Min konkreta fråga är: Avser ministern att ta tag i den problematiken? Det är min första fråga.

Min andra fråga gäller något som jag också vill lyfta fram, nämligen skolelevers ohälsa. På tio år har hälsotillståndet försämrats. Stressen har ökat. Självorden har ökat. Vad är socialministerns syn på tillgång till resurser vad gäller elevhälsan? FN:s barnrättskommitté har också lyft fram den frågan och pekat på barns psykiska ohälsa i Sverige.

Min tredje fråga gäller rättsprocessen och barnens rätt att komma till tals. Också här pekar Barnombudsmannen på risken att barn ses som objekt och bihang, både i domstolar och i socialnämnder. Vad är socialministerns syn på exempelvis barnvänliga rättegångar, som Barnombudsmannen har nämnt?

Anf. 23 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Låt mig återknyta till de första frågorna som Anita Brodén ställde när det gäller återrapportering till Migrationsverket. Den typen av återrapporteringskrav finns när det gäller barnperspektiv, både till Migrationsverket och till Utlänningsnämnden.

När det gäller Migrationsverket ska man återrapportera kring hur man använder barnkonsekvensanalyser i sitt arbete, men man ska också redogöra för vilka kompetenshöjande åtgärder man har genomfört när det gäller utredningar som rör barn.

När det gäller ensamkommande barn har det skett en mycket bra förändring under senare år genom omformningen och förändringen av mottagningsverksamheten för ensamkommande barn. Nu sker omhändertagandet av ensamkommande barn på ett helt annat sätt, i små enheter i en mer hemlik miljö. Vi har kommit ifrån de stora mottagningscentrumen.

Barbro Holmberg kan säkert utveckla detta betydligt mer än vad jag kan.

När det gäller hemlösa barn diskuteras från och till hur många de är och om de finns. Våra experters uppfattningar kring detta går lite isär. Det är naturligtvis helt oacceptabelt att den situationen skulle kunna uppkomma.

Regeringen har gjort ett särskilt uppdrag när det gäller vräkningar av barnfamiljer just för att vi anser att det är oacceptabelt att barnfamiljer hamnar i en sådan situation att vräkning blir aktuell. Vi anser att samhället, speciellt från socialtjänstens sida, måste gå in mycket tidigare och undvika att man hamnar i den situationen. Folkhälsominister Morgan Johansson har gett ett särskilt uppdrag till Socialstyrelsen att titta närmare på detta.

Skolelevers ohälsa är också ett område som naturligtvis är oerhört centralt och viktigt. Jag kan konstatera att det under senare år, till följd av de förstärkta resurser som regeringen har ställt till förfogande för kommunerna, har skett en förstärkning inom elevhälsovården. Det gäller skolsköterskor och kuratorer. Det tycker vi är bra. Vi hoppas att kommunerna fortsätter att prioritera den typen av insats. Det handlar naturligtvis

om hela skolmiljön och att skapa sådana förutsättningar i skolan att man motverkar ohälsa.

Detta är komplext och beroende av samhällets insatser inom en rad olika områden. En sådan sak är de skillnader i ohälsa som vi kan se är förknippade med de socioekonomiska villkor som barnfamiljerna lever under.

Under det här året påbörjar regeringen en satsning med att rikta insatser till ekonomiskt utsatta barn via underhållsstöden, via förbättringar av bostadsbidragen och barntilläggen i studiemedlen.

När det gäller rättsprocessen delar jag helt Anita Brodén uppfattning att den ska ske på ett sådant sätt att man ser till barnets bästa. Men man ska också skapa förutsättningar för att barn ska kunna höras på ett bra sätt. Det utvecklas nu nya metoder där man försöker förenkla processerna och skapa miljöer så att barn slipper återupprepa många gånger väldigt svåra händelser och berättelser.

Jag tycker att det är en fin utveckling. Regeringen har för avsikt att stödja en fortsatt sådan utveckling.

Anf. 24 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Tack än en gång. Det är så oerhört viktigt att vi har möjlighet att lyfta fram de här frågorna. På område efter område är vi inte så duktiga som vi kanske tror.

Det är viktigt att vi får en insikt och en ökad medvetenhet så att vi rejält kan ta tag i frågorna.

Det har skett en markant ökning av avvísning av ensamkommande barn. Här finns också ett problem: Vad avvisar vi dem till?

Jag tar till mig det som socialministern säger och lyssnar på vad socialministern avser att göra. Vi skulle givetvis kunna samtala mycket om skolans situation. Det får vi återkomma till.

Jag vill avsluta med något väldigt aktuellt. I dagens DN är den översta rubriken: Barnen glöms bort när mammor misshandlas.

I en rapport som nyligen har kommit – Socialstyrelsens rapport, för övrigt – står det att barnen glöms bort när myndigheterna agerar mot våldet. Vart tionde barn är utsatt på så sätt att de har upplevt våld i hemmet. Forskning visar att de reagerar precis som om de själva blev utsatta för våldet. De kryper ihop. De darrar. De blundar. De springer och gömmer sig. I dag har vi återigen blivit påmind om att vi har ett jätteansvar att se till att hjälpa också alla dessa barn.

Ett samhälle som inte satsar på sina barn är illa ute.

Med det vill jag tacka för den här debatten.

Anf. 25 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Att prioritera barn och barns situation och skapa trygga och goda utvecklingsvillkor för alla barn har högsta prioritet från regeringen.

Även om vi inte är nöjda med situationen – det finns mycket mer att göra – kan vi ändå se att de allra flesta barn har det ganska bra i Sverige. Vi hävdar oss bra i den internationella och europeiska jämförelse som man kan göra när man mäter hur barn har det. Det finns en rad undersökningar som styrker detta påstående.

Därmed inte sagt att alla barn har det bra. Så är det inte. Det finns väldigt mycket mer att göra. Därför är det viktigt att hela tiden vara uppmärksam på nya problem och situationer som tillkommer och som gör att man vill rätta till orättvisor och de problem som barn har.

Det är ett gemensamt ansvar. Det arbetet ska ske i en rad olika sammanhang på olika nivåer. Det barnstrategiarbete som vi har när det gäller att implementera barnkonventionen och se till att vi inom samhällets olika områden har ett barnperspektiv är naturligtvis viktigt. Det arbetet fortskrider. Det är en process.

Vi har all anledning att återkomma till vidare diskussioner när det gäller hur vi på bästa sätt kan se till att skapa ett samhälle där barnen har det bra. Barnen är vår framtid. Det handlar om att skapa så goda uppväxtvillkor och levnadsvillkor för våra barn som bara är möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:79
18 februari

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 2004/05:361 om en fällande dom mot Sverige i Europadomstolen

Anf. 26 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Martin Andreasson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av den fällande domen mot Sverige i den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna i mål nr 56529/00.

Målet gällde hur den svenska smittskyddslagens bestämmelser tillämpats gentemot en homosexuell man. Av domen framgår att domstolen funnit att artikel 5 § 1 (e) i Europakonventionen var tillämplig i målet. Denna artikel innebär att var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet. Ingen får berövas friheten utom i de situationer som uppräknas i bestämmelsen och i den ordning som lagen föreskriver. Enligt punkt (e) i artikeln tillåts frihetsberövanden för att förhindra spridning av smittsam sjukdom.

Vidare konstaterade Europadomstolen att beslutet om tvångsisolering var grundat på svensk lag och att lagen uppfyllde kraven på tydlighet och förutsebarhet. Ett beslut om tvångsisolering måste dock dessutom vara nödvändigt med hänsyn till omständigheterna och proportionellt för att inte strida mot artikel 5 i konventionen. De väsentligaste kriterierna vid denna bedömning är enligt domstolen dels om smittspridningen är farlig för allmänhetens hälsa och säkerhet, dels om isoleringen av den smittade utgjort en sista utväg för att förhindra spridningen av sjukdomen samt att mindre långtgående åtgärder har övervägts men bedömts vara otillräckliga för att skydda allmänhetens intresse.

I domen konstaterade domstolen att det första kriteriet var uppfyllt; hivviruset är farligt för allmänhetens hälsa och säkerhet. Vid bedömningen om det andra kriteriet var uppfyllt – att beslutet om tvångsisolering var en sista utväg och att mindre långtgående åtgärder bedömts otillräckliga – tog domstolen fasta på att beslutet att isolera klaganden hade sträckt sig över en lång tidsperiod, från år 1995 fram till år 2001, och att det under denna tidsperiod inte funnits något som talade för att klaganden hade brutit mot sina förhållningsregler. Det framgick inte heller att myndigheterna i Sverige, efter det att det första beslutet om tvångsisolering

hade fattats, vid något tillfälle övervägt om mindre långtgående åtgärder kunde ersätta tvångsisoleringen. Under dessa förhållanden fann Europadomstolen att Sverige brutit mot artikel 5 § 1 i Europakonventionen.

Det är naturligtvis mycket beklagligt att Europadomstolen funnit att Sverige brutit mot Europakonventionen. Av domen framgår dock att de svenska bestämmelserna om tvångsisolering för att förhindra smittspridning av hivinfektion uppfyller de krav som uppställs i artikel 5 § 1 i Europakonventionen. Däremot ansåg Europadomstolen att tillämpningen av bestämmelsen i det enskilda fallet stred mot Europakonventionen.

En översyn av förhållandet mellan den svenska smittskyddslagen och Europakonventionen har nyligen genomförts på initiativ av regeringen. I november 2003 överlämnade regeringen propositionen *Ny smittskyddslag m.m.* (prop. 2003/04:30) till riksdagen. Riksdagen har i allt väsentligt ställt sig bakom regeringens förslag, och den nya lagen trädde i kraft den 1 juli 2004.

Ett syfte med förslagen i propositionen var att skapa en bättre balans mellan befolkningens behov av skydd och den smittades integritet och rättssäkerhet samt att ytterligare betona att tyngdpunkten i smittskyddsarbetet bör ligga på det frivilliga förebyggande arbetet. Vidare anges uttryckligen i den nya lagen att åtgärder som den enskilde motsätter sig endast får vidtas om inga andra möjligheter står till buds.

I den nya lagen finns en bestämmelse som motsvarar den som var föremål för Europadomstolens prövning. Av den nya bestämmelsen framgår att den som bär på en allmänfarlig sjukdom får isoleras om det av omständigheterna klart framgår att den enskilde inte är beredd eller i stånd att frivilligt underkasta sig de åtgärder som krävs för att förebygga eller så långt som möjligt minska risken för smittspridning, eller det finns grundad anledning att anta att den enskilde inte följer de förhållningsregler som har beslutats. Beslut om isolering får meddelas endast om det finns en påtaglig risk för att andra människor kan smittas. Beslut om fortsatt förlängning får fattas endast om det finns särskilda skäl. Dessutom ska en sakkunnig höras vid förhandling om isolering och fortsatt isolering. En stödperson ska även utses för att bistå den isolerade i personliga frågor, om den isolerade inte motsätter sig det.

Den nya smittskyddslagen överensstämmer med de kriterier som domstolen har ställt upp som vägledning för tolkningen av artikel 5 i konventionen. Bland annat anges att åtgärder som den enskilde motsätter sig enbart ska få vidtas om inga andra åtgärder står till buds samt att beslut om isolering enbart ska kunna förlängas om det finns särskilda skäl. Mot denna bakgrund ser jag inga skäl att vidta några åtgärder med anledning av domen från Europadomstolen.

Anf. 27 MARTIN ANDREASSON (fp):

Fru talman! En enhällig Europadomstol har fällt Sverige för brott mot Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Jag ställer frågan till det ansvariga statsrådet vilka åtgärder som regeringen avser att vidta med anledning av den fällande domen. Det ansvariga statsrådet svarar: ingenting. Regeringen avser inte att vidta några som helst åtgärder med anledning av den fällande domen!

Jag anser att detta är förvånande. Jag anser att det är beklämmande att regeringen inte på något sätt kommer att analysera hur den lagstiftning som Sverige nu har infört förhåller sig till den dom som Europadomstolen har avkunnat. Jag anser att det är beklämmande att regeringen tydligen inte heller kommer att vidta några åtgärder för att analysera hur andra individer som har dömts i enlighet med 1988 års smittskyddslag, det vill säga den smittskyddslag som var föremål för domstolens prövning, och deras ärenden ska bedömas i ljuset av den dom som nu har avkunnats.

Statsrådet pekar på att domstolen anser att den då gällande smittskyddslagen vad gäller kravet på lagprövning stämmer överens med de krav som Europadomstolen ställer upp för frihetsberövande enligt Europakonventionen. Det är fullkomligt riktigt. Ingen har någonsin påstått att individer i Sverige har tvångsisolerats av smittskyddsskäl utan stöd i gällande svensk lag. Ingen har någonsin påstått att svenska myndigheter skulle agera i smittskyddsärenden utan stöd i smittskyddslagstiftningen. Det är inte där kritiken har legat, fru talman. Kritiken vad gäller 1988 års smittskyddslag – som, vilket statsrådet medger, i det här avseendet i väsentliga delar har överförs till den nu gällande smittskyddslagen – har handlat om att lagstiftningen ger utrymme för en alltför godtycklig avvägning i det enskilda fallet mellan de legitima smittskyddsintressen som vi alla är överens om att samhället måste ta fasta på och den enskildes rätt till frihet och personlig säkerhet. Det är i just denna avvägningsfråga som kritiken har funnits, och det är i just denna avvägningsfråga som Europadomstolen nu har fällt Sverige.

Det finns några åtgärder som jag anser att en ansvarskännande regering borde kunna vidta i en sådan situation.

En första är att analysera de övriga fall av tvångsisoleringsdomar som avkunnats i enlighet med 1988 års smittskyddslag. Det är trots allt ett förhållandevis begränsat antal – i alla fall färre än hundra personer, tors jag säga – som har isolerats i enlighet med denna lagstiftning. När nu ett fall har prövats i Europadomstolen och Sverige har fällt för sin tillämpning i just det fallet borde det vara naturligt att studera de övriga fallen för att se ifall dessa individer också har rätt till en upprättelse.

Det andra, fru talman, är att regeringen rimligtvis borde ge en grupp av folkrättsexperter och epidemiologisakkunniga, gärna i samarbete med organisationer på området, i uppdrag att analysera den nu gällande lagstiftningen i förhållande till det klarläggande som nu har kommit från Europadomstolen.

Anf. 28 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Till att börja med kan man konstatera att tonläget som vanligt när vi diskuterar sådana här saker är ganska högt. Det beklagar jag. Jag tycker att vi skulle ha börjat den här diskussionen med att erkänna att det faktiskt är ganska svåra avvägningar som måste göras, där konflikten står mellan allmänhetens rätt till skydd från allvarliga och allmänfarliga sjukdomar å ena sidan och individens rätt till frihet å andra sidan. Det är precis de avvägningarna som hela tiden finns.

I domen, som Andreasson försöker dra stora växlar på, kritiserar domstolen inte svensk lag. Martin Andreasson försöker dra det till att den underkänner svensk lagstiftning. Jag menar att det är precis tvärtom: Domstolen säger att lagen uppfyller de krav som man måste ställa upp

när det gäller tydlighet och förutsebarhet. Det är bra. Hade det varit tvärtom, att Europadomstolen hade sagt att detta är en lagstiftning som inte överensstämmer med Europakonventionen hade jag varit bekymrad. Hade Europadomstolen sagt att det är en mänsklig rättighet att staten inte ska ingripa när vissa människor riskerar att smitta andra med hiv hade jag varit väldigt orolig. Om det skulle vara en mänsklig rättighet att smitta andra med hiv och att staten inte ska ingripa i de fall där den risken finns hade jag blivit mycket orolig för domstolens sätt att resonera. Men så säger inte domstolen. Det är precis tvärtom.

Det domstolen gör är att man analyserar just balansen mellan de tvångsåtgärder som kan vidtas för att förhindra smitta å ena sidan och den individuella friheten å andra sidan. Man kritiserar inte svensk lagstiftning, och det är faktiskt det viktiga. Tvärtom bekräftar man det som är min bild, nämligen att lagstiftningen är i överensstämmelse med konventionen.

Sedan kritiserar man tillämpningen av lagstiftningen i ett enskilt fall. Det är också det som Sverige blev fällt för. Men det är faktiskt en helt annan fråga.

Vi har ju diskuterat det här en hel del tidigare, inför den nya smittskyddslagen. Då försökte Martin Andreasson hela tiden hävda att Europakonventionen lade hinder i vägen för de tvångsisoleringsmöjligheter som vi har. Det har han faktiskt inte fått stöd för i den dom som nu kommit.

Jag anser att frivillighet självklart är utgångspunkten när man ska förebygga hiv och när man ska avväga hur man ska hantera enskilda människor som har blivit smittade. Det är frivillighet, hjälp och stöd som är den självklara utgångspunkten. Det är också det som vi faktiskt lyfter fram i den nya smittskyddslagen. Vi trycker ännu hårdare på det.

Men, och det tror jag att Martin Andreasson måste erkänna, i en del fall räcker det inte. I en del fall finns det människor som inte erkänner sin egen status, som inte erkänner att det är ett problem, som inte håller sig till förhållningsreglerna, som exempelvis har sex med andra människor utan skydd, utan att använda kondom, och som därmed utsätter andra människor för fara. Det är i de situationerna som myndigheterna faktiskt måste ha en möjlighet att ingripa.

Såvitt jag förstår är Martin Andreasson emot den typen av ingripanden över huvud taget. Han anser inte att det behövs tvångsomhändertagande i de fallen och vill också göra allt han kan för att undergräva våra möjligheter att ingripa i sådana enskilda fall. Om Folkpartiet vill undergräva svenskt smittskydd på det sättet får man gärna göra det själv. Den synen har inte fått stöd av Europadomstolen, och den kommer heller icke att få stöd av regeringen.

Anf. 29 MARTIN ANDREASSON (fp):

Fru talman! Om man inte kan invända mot de resonemang som förs i en interpellation kan man ju alltid försöka argumentera mot något annat som ingen någonsin har framfört.

Morgan Johansson är, utgår jag från, väl medveten om vad som står i interpellationen och är förhoppningsvis medveten om vad jag och andra debattörer har framfört tidigare. Det är fullkomligt självklart att samhället måste ha möjligheter att skydda allmänheten mot spridande av

allmänfarliga sjukdomar. Såvitt jag vet finns det ingen som har ifrågasatt att man som en yttersta åtgärd måste ha möjlighet till tvångsingripanden mot den enskildes vilja. Men vad den här domen handlar om är tillämpningen av den smittskyddslag som vi hade mellan 1998 och 2004.

Låt mig återge vad statsrådet Morgan Johansson sade i kammarens debatt den 29 april 2003, när vi förra gången fick tillfälle att diskutera smittskyddslagstiftningen. Statsrådet använde ungefär samma tonläge, ungefär samma argumentation då också, försökte även då tillvita sina meddebattörer åsikter i stället för att se vad de gav uttryck för i interpellationerna. Då sade statsrådet, som argument för att det inte fanns något problem med den då gällande smittskyddslagstiftningen, att det är väldigt klart och tydligt att det i dag inte finns något utslag i Europadomstolen som skulle vara problematiskt för Sverige.

I dag, fru talman, står vi inför just den situationen. Vi har ett utslag som testar den svenska smittskyddslagstiftningen och dess tillämpning i ett enskilt fall, och i tillämpningen av det enskilda fallet har Sverige fällts av en enhällig Europadomstol. Statsrådet anser inte att det finns några anledningar till analys eller några ytterligare åtgärder med anledning av detta.

Detta handlar om, på den punkten ska jag understryka att jag är fullkomligt överens med statsrådet, en svår avvägning mellan samhällets intresse att skydda allmänheten och den enskildes rätt till integritet och personlig frihet. Det är en mycket komplicerad avvägningsfråga.

Det var exakt den risken den parlamentariska smittskyddskommittén enhälligt pekade på när det gällde att den svenska smittskyddslagen skulle kunna stå i strid med Europakonventionens artikel 5.1 vad gäller långvarig tvångsisolering. Det var exakt den risken som regeringen själv pekade på i sin proposition 2003/04:30 s. 79.

Nu står vi här med ett utslag i Europadomstolen, och i den domen har Sverige fällts. Då anser jag att en rimlig första åtgärd vore att analysera övriga domar gällande tvångsisolering som har avkunnats med stöd i motsvarande lag för att se om detta var ett olycksfall i arbetet och samtliga övriga domar gjorde en mer rimlig avvägning mellan de olika intressen som här står på spel. Eller finns det andra domar som har likheter med den dom för vilken Sverige just nu har fällts?

Anf. 30 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att Martin Andreasson ansluter sig till synen att det i en del fall behövs tvångsåtgärder. Det har ju tidigare varit oklarhet i det. Bland annat har man använt Europakonventionen som argument för att den här lagen inte skulle kunna användas, att den inte skulle få finnas. Nu ansluter sig Martin Andreasson till att i en del fall måste man ha tvångsåtgärder och isolering. Det tror jag är ett bra besked.

I den förra interpellationsdebatten diskuterade vi hur lång den isoleringstiden i så fall ska få vara. Jag sade att det måste avgöras i varje enskilt fall. Och jag sade att det hela tiden måste komma an på om förutsättningarna fortfarande finns. Smittskyddskommittén och vad jag förstår också Martin Andreasson ville sätta en stupstock. Det skulle inte få vara mer än tre månader och maximalt en förlängning på ytterligare tre månader.

Prot. 2004/05:79

18 februari

Svar på
interpellationer

Då ställde jag motfrågan: Vad ska hända efter den tiden? Ska vi då riskera att hamna i en situation där vi tvingas släppa ut människor som vi vet kommer att utsätta andra människor för fara? Då hade Martin Andreasson inget riktigt svar. Det var det vi diskuterade i den förra interpellationsdebatten, nämligen vad man gör i de extrema fallen.

Jag tycker att det här är en ganska bra dom, därför att den inte underkänner vår nya lagstiftning, men inte den gamla lagstiftningen heller. Vad den säger är att lagstiftningen i ett enskilt fall har tillämpats på ett felaktigt sätt. Det kan mycket väl vara så att myndigheterna helt enkelt gjorde fel i det enskilda fallet. Men det underkänner inte lagstiftningen.

Om jag ska kritisera domen på två punkter finns det några saker som jag ändå skulle vilja säga. Det ena är att domstolen faktiskt inte uppmärksammar att vi har en ny lag. Det står i domslutet att vi inte har gått vidare med Smittskyddskommitténs förslag och att det inte finns någon ny lag. Det är inte sant. Vi har ju en ny lag där vi dessutom stärkt rättssäkerheten.

Vi införde att varje människa som blir föremål för en sådan här utredning ska ha en stödperson. I den processen ska också en sakkunnig höras. Det hade vi inte tidigare. Så var det inte i den gamla lagstiftningen. Vi stärkte rättssäkerheten där. Det har domstolen tyvärr inte uppmärksammat. Det tycker jag nog är en brist.

Det andra är att domstolen i sin dom inte heller anger vilken typ av andra åtgärder som man skulle ha provat innan man fattade beslut om tvångsisolering i det här enskilda fallet. Det är också en brist. Om ett land kritiserar för att inte ha tillämpat sin lagstiftning på ett riktigt sätt måste det framgå mer specifikt vad man skulle ha gjort annars. Då hade man haft mer vägledning om vad som annars skulle ske.

Men i det här fallet är det här inte så viktigt eftersom det finns en ny lagstiftning på plats.

Det grundläggande är att Folkpartiet hela den här tiden har undergrävt möjligheterna att ingripa mot de fall där enskilda inte har insikt om sin egen sjukdom och därmed utsätter andra människor för fara. Det är där som grundkonflikten ligger. Det är det som återkommer i den här diskussionen. Jag kan bara beklaga det. Jag menar att den lagstiftning vi nu har är ett viktigt instrument för att se till att vi kan ingripa i de fallen och därmed hålla ned smittspridningen i vårt land.

Anf. 31 MARTIN ANDREASSON (fp):

Fru talman! Om statsrådet vill närmare studera Folkpartiets ställningstagande till den nya smittskyddslagen rekommenderar jag läsning av socialutskottets betänkande *Ny smittskyddslag* från riksdagsåret 2003/04.

Statsrådet påstår att jag här ger förtydliganden av en ståndpunkt som tidigare har varit oklar när det gäller avvägningen mellan samhällets intressen och tvångsåtgärder. Låt mig då citera mig själv från tisdagen den 29 april 2003: "Fru talman! Låt mig göra en sak fullkomligt tydlig redan från början. Denna debatt handlar inte om huruvida smittskyddslagen ska innehålla bestämmelser om tvångsåtgärder eller inte. Det är självklart att den offentliga makten i vissa fall måste ha möjligheter att tillgripa åtgärder mot den enskildes vilja om man därigenom hindrar att smittsamma sjukdomar sprids i befolkningen. Debatten handlar inte hel-

ler om huruvida tvångsisolering alls bör finnas kvar som en yttersta åtgärd eller inte. Debatten handlar om huruvida bestämmelserna om tvångsisolering som de är utformade, är tänkta att vara utformade och i förhållande till hur de har tillämpats kan kombineras med respekt för människorättskonventionerna. Här finns nämligen en balanspunkt mellan den enskildes rätt till integritet och skydd för sitt privatliv och de tvångsåtgärder som kan vara nödvändiga.”

Detta är exakt den ståndpunkten, det är exakt den frågan, som debatten har handlat om hela tiden. Tyvärr har statsrådet inte velat lyssna till den kritik som har funnits utan har velat föra debatt om helt andra frågor.

Nu har vi en dom som gäller tillämpningen i ett enskilt ärende. Statsrådet ger uttryck för förhoppningen att denna tillämpning i just det fallet är ett undantagsfall. Jag hoppas att det är så. En ansvarskännande regering borde med anledning av denna dom studera de övriga tvångsisoleringsdomarna för att se om det finns fall där domar har avkunnats på motsvarande grunder som den dom som Sverige nu har blivit fälld för i Europadomstolen. Jag anser att det vore ett rimligt krav, och jag anser att Sverige och en ansvarskännande regering också borde låta en grupp av folkrättsexperter och smittskyddsexperter, gärna ihop med frivilligorganisationer, studera den nu gällande lagstiftningen i ljuset av den nuvarande domen.

Anf. 32 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Martin Andreasson ska inte fly från sin ståndpunkt. Den ståndpunkt han har intagit tidigare var att efter plus-3-månader ska det gå ned en stupstock. Då ska inte isoleringstiden kunna förlängas. Det är det som Smittskyddskommittén föreslog. Det var det som regeringen valde att inte gå fram med, bland annat efter kritik från Socialstyrelsen men också andra remissinstanser som sade att det här fanns en stor risk för att tvingas släppa ut människor som vi vet kan komma att utsätta andra människor för fara. Det var det som var grundkonflikten.

Det är klart att Martin Andreasson i principen om tvångsåtgärder kanske ansluter sig till detta, men han vill undergräva möjligheten att faktiskt också kunna upprätthålla åtgärden längre än sex månader. Det är det som är grundpunkten.

När det gäller domslutet får jag återigen upprepa att det är en bra dom på det sättet att de som hävdar, och hela tiden har hävdat, att Europakonventionen och svensk smittskyddslagstiftning inte går ihop inte har fått vatten på sin kvarn. Tvärtom. Domstolen konstaterar att den lag som vi då hade, den gamla lagen, inte stred mot kraven på tydlighet och förutsägbarhet. Man kritiserar över huvud taget inte hur lagen är konstruerad. Det är det som är viktigt för min poäng. Om lagstiftningen hade kritiserats, såsom den är skriven, hade vi fått vidta åtgärder. Men så är det inte.

Nu har vi utöver detta en ny lagstiftning på plats, som stärker rättssäkerheten ytterligare. Vi gjorde förändringar, bland annat införandet av stödperson och att höra en sakkunnig. I förhållande till Europakonventionen ligger vi ännu mer rätt, enligt min uppfattning, än vad vi gjorde tidigare. Därför kan min grundslutsats bli att vi inte behöver vidta några ytterligare åtgärder med anledning av domen än de som redan har vidtagits.

Prot. 2004/05:79

18 februari

*Svar på
interpellationer*

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motioner
2004/05:Sf16–Sf18 till socialförsäkringsutskottet

6 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
2004/05:94 Kvalitetsutveckling inom den kommunala vården och omsorgen om äldre genom kompetensutveckling för personalen

Framställning
2004/05:RB2 Förslag från fullmäktige i Riksbanken till disposition av Riksbankens vinst för räkenskapsåret 2004 m.m.

Redogörelser
2004/05:ER1 Från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling
2004/05:OSSE1 Från Sveriges delegation vid OSSE:s parlamentariska församling

7 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 18 februari

2004/05:401 av *Else-Marie Lindgren* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Kommunernas kostnader för skolskjuts

2004/05:402 av *Hillevi Larsson* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Överförmyndare

2004/05:403 av *Axel Darvik* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Arbetsro i skolan

2004/05:404 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Läraryrkets status

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 1 mars.

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

den 18 februari

2004/05:998 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Ibrahim Baylan
Gömda barns rätt till skolgång
2004/05:999 av *Alice Åström* (v) till statsrådet Ibrahim Baylan
Elevhälsa
2004/05:1000 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Södertörns högskola
2004/05:1001 av *Kenneth Johansson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Investeringsstöd till nybyggnation av svinstallar
2004/05:1002 av *Alice Åström* (v) till statsrådet Jens Orback
Jämställdhet för unga flickor
2004/05:1003 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Sysselsättning i Malmö
2004/05:1004 av *Helena Bargholtz* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Låga löner för försvarets kvinnor
2004/05:1005 av *Heli Berg* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Löneskillnaden mellan kvinnor och män i försvaret
2004/05:1006 av *Heli Berg* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Avhoppen bland kvinnliga värnpliktiga
2004/05:1007 av *Ewa Thalén Finné* (m) till finansminister Pär Nuder
Ändrade 3:12-regler
2004/05:1008 av *Peter Danielsson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
En ny varumärkeslag
2004/05:1009 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Översynen av fastighetsmäklarlagen
2004/05:1010 av *Lars Lindblad* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Ökande antal våldsbrott i Skåne
2004/05:1011 av *Henrik von Sydow* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Djurrättsaktivisters hot och attentat
2004/05:1012 av *Birgitta Carlsson* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Polisutbildning i Skövde
2004/05:1013 av *Cecilia Wigström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Utbildning av irakiska soldater
2004/05:1014 av *Cecilia Wikström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Svensk ambassadpersonal i Irak
2004/05:1015 av *Cecilia Wikström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Syriens ockupation av Libanon

2004/05:1016 av *Berit Jóhannesson* (v) till utrikesminister Laila Freivalds

Bristande kvinnorepresentation i OSSE-panel

2004/05:1017 av *Berit Jóhannesson* (v) till utrikesminister Laila Freivalds

Kvinnoperspektiv i OSSE-panelens rapport

2004/05:1018 av *Alice Åström* (v) till statsrådet Morgan Johansson
Ohälsa bland unga

2004/05:1019 av *Ulrik Lindgren* (kd) till socialminister Berit Andnor
Våldsutsatta barn

2004/05:1020 av *Alice Åström* (v) till socialminister Berit Andnor
Sverige och barnkonventionen

2004/05:1021 av *Gudrun Schyman* (-) till socialminister Berit Andnor
Ny rapport från Bris om unga flickor

2004/05:1022 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Barns och ungas psykiska hälsa

2004/05:1023 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Ylva Johansson
Mobbning inom vården och omsorgen

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 1 mars.

9 § Kammaren åtskildes kl. 10.46.

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

1 § Svar på interpellation 2004/05:338 om företagsklimatet i bland annat Dalsland	1
Anf. 1 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	1
Anf. 2 ANNIKA QARLSSON (c)	2
Anf. 3 ANITA BRODÉN (fp)	3
Anf. 4 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	4
Anf. 5 ANNIKA QARLSSON (c)	5
Anf. 6 ANITA BRODÉN (fp)	6
Anf. 7 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	7
Anf. 8 ANNIKA QARLSSON (c)	8
Anf. 9 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	8
2 § Svar på interpellation 2004/05:362 om regelförenkling.....	9
Anf. 10 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	9
Anf. 11 ANNA LINDGREN (m)	10
Anf. 12 GUNNAR ANDRÉN (fp)	10
Anf. 13 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	11
Anf. 14 ANNA LINDGREN (m)	12
Anf. 15 GUNNAR ANDRÉN (fp)	13
Anf. 16 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	13
Anf. 17 ANNA LINDGREN (m)	14
Anf. 18 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	15
3 § Svar på interpellation 2004/05:370 om barnkonventionen	15
Anf. 19 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	15
Anf. 20 ANITA BRODÉN (fp)	17
Anf. 21 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	17
Anf. 22 ANITA BRODÉN (fp)	18
Anf. 23 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	19
Anf. 24 ANITA BRODÉN (fp)	20
Anf. 25 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	20
4 § Svar på interpellation 2004/05:361 om en fällande dom mot Sverige i Europadomstolen	21
Anf. 26 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	21
Anf. 27 MARTIN ANDREASSON (fp)	22
Anf. 28 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	23
Anf. 29 MARTIN ANDREASSON (fp)	24
Anf. 30 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	25
Anf. 31 MARTIN ANDREASSON (fp)	26
Anf. 32 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	27
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	28
6 § Bordläggning.....	28
7 § Anmälan om interpellationer.....	28
8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	29
9 § Kammaren åtskildes kl. 10.46.....	30

